

Handläggare
Hagström Ingela
Berg Anton
Jonneryd Sophie

Datum
2018-02-28

Diarienummer
KSN-2018-0265

Kommunstyrelsen

Yttrande över slutbetänkandet Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn - en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet enligt ärendets **bilaga 1**.

Ärendet

Socialdepartementet har bjudit in Uppsala kommun att lämna synpunkter gällande slutbetänkandet "Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen" senast den 2 maj 2018. Synpunkter gällande utredningens förslag till ändring i 11 kap. 4 § respektive 12 kap. 17 § socialförsäkringsbalken samt 1 § föräldraledighetslagen (1995:548) ska vara Socialdepartementet tillhanda senast den 28 februari 2018. Mot bakgrund av detta tidigare datum har kommunen inte haft möjlighet att lämna synpunkter på förslagen till ändring av dessa lagrum.

Utredningen om en modern föräldraförsäkring har haft i uppdrag att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring. Syftet har varit att identifiera problem och föreslå åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn.

I slutbetänkandet behandlas den huvudsakliga delen av utredningens uppdrag. Utredningen har tidigare överlämnat ett delbetänkande (SOU 2016:73) som utredde möjliga åtgärder för att begränsa användandet av föräldrapenning för föräldrar som kommer till Sverige med barn. Uppsala kommun var inte remissinstans för delbetänkandet.

Slutbetänkandet finns att läsa i sin helhet på:

<http://www.sou.gov.se/?s=Sou+2017%3A101&limiter=allt>

En sammanfattning av slutbetänkandets huvudsakliga innehåll återfinns i ärendets **bilaga 2**.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret. I beredningsarbetet har särskild hänsyn tagits till jämställdhets-, hbtq- och barnperspektivet.

Föredragning

I slutbetänkandet presenterar Utredningen för en modern föräldraförsäkring sina slutsatser och förslag till nya regler för föräldraledighet och föräldraförsäkring. I betänkandet presenteras överväganden och förslag vad gäller föräldrapenningen, tillfällig föräldrapenning och graviditetspenning. Den nya modellen innebär att föräldrapenning ska kunna lämnas under högst 460 dagar sammanlagt för föräldrarna och att högst 390 av dagarna ska kunna lämnas till och med barnets tredje levnadsår. Föräldrapenning ska kunna lämnas fram till dess att barnet har fyllt tio år och ska fördelas på visst sätt under förmånstiden. Utredningens förslag innebär ingen ändring av rätten att vara helt ledig från arbetet för vård av barn till dess att barnet är 18 månader i enlighet med föräldraledighetslagens bestämmelser.

Utredningen föreslår att de 90 dagarna med föräldrapenning på lägsta ersättningsnivån ska avskaffas eftersom den i många fall är så låg att den inte fungerar som ersättning för förlorad arbetsinkomst. Detta innebär att föräldrapenning på lägsta nivå avskaffas helt. Vidare föreslår utredningen att ytterligare reservering av tid med föräldrapenning ska genomföras, det vill säga det antal dagar en förälder inte kan lämna över till någon annan person. Förslaget innebär därmed att den ena föräldern ska ha möjlighet att ta ut maximalt 260 dagars föräldraledighet.

För att göra det möjligt för olika familjekonstellationer att få tillgång till föräldraförsäkringen föreslår utredningen att även den ene förälderns sambo ska kunna likställas med en förälder och därmed få viss tillgång till föräldrapenning. Vidare föreslås att 60 dagar av föräldraledigheten ska kunna överlåtas till en person i barnets närhet som inte är en förälder eller likställd med en förälder, till exempel en nära släkting.

Utredningen föreslår även höjningar av inkomsttaket vid beräkning av sjukpenningsgrundande inkomster kopplat till graviditetspenning och tillfällig föräldrapenning. Detta bland annat för att öka tryggheten för kvinnor under graviditeten. Utredningen föreslår dessutom att den så kallade snabbhetspremien avskaffas i syfte att öka den ekonomiska självständigheten för kvinnor och att minska den ojämlika fördelningen mellan betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män.

Utredningen gör bedömningen att förslagen medför konsekvenser för kommunerna huvudsakligen vad gäller ett ökat behov av förskoleplatser och i vissa fall av ökat behov av ekonomiskt bistånd. Dessa konsekvenser bedöms kunna medföra ökade kostnader för kommunen. I förslaget till yttrande över remissen framförs därför ståndpunkten att kommunen bör ersättas av staten i full utsträckning för de ökade kostnader lagändringarna innebär.

I förslaget till kommunens remissyttrande gör kommunen bedömningen att utredningens förslag i huvudsak stämmer överens med kommunens inriktning vad gäller jämställd ekonomi, och att det bidrar till att uppnå regeringens jämställdhetspolitiska mål. De

synpunkter som kommunen föreslås lämna gäller huvudsakligen bedömningen av barnets bästa, konsekvenser för jämställdheten vad gäller hälsa samt ökade kostnader för kommunen.

I förslaget till yttrande delar kommunen utredningens bedömning att förslagen kan innebära att barn kommer att börja i förskolan tidigare än i dagsläget och vara där i större omfattning. Utifrån de beskrivningar utredningen presenterar är det svårt att bedöma vilka konsekvenser förslaget kan medföra vad gäller exempelvis barnets utveckling och hälsa under de första levnadsåren och vilka behov av anpassningar och åtgärder inom exempelvis förskolan detta kan medföra. Kommunen framför här synpunkten att utredningen i högre utsträckning borde ha presenterat en kunskapssammanställning av vilka konsekvenser en generellt sett tidigare start i förskola kan få för barns hälsa och utveckling.

En annan synpunkt som framförs i yttrandeförslaget är att även om kommunen ställer sig övervägande positiv till avskaffandet av den så kallade snabbhetspremien kan detta innebära en ökad press på enskilda. De positiva effekter som förslaget eftersträvar är i hög grad beroende av en omfattande beteendeförändring vad gäller exempelvis fördelning av det obetalda hemarbetet. Om dessa beteendeförändringar sker långsamt eller uteblir riskerar detta medföra att kvinnors hälsa försämras ytterligare.

En ytterligare synpunkt i yttrandeförslaget gäller konsekvenser i de fall där föräldrarna lever skilda och den ene föräldern väljer att inte ta ut sin del av föräldraledigheten och inte heller överlåta dagar åt den andra föräldern. Utredningen konstaterar att förslaget att minska antalet dagar med föräldrapenning den ena föräldern kan ta ut ökar perioden från det att ersättningen upphör fram till det att rätten till förskoleplats träder i kraft den dag barnet fyller ett år. Här riskerar ett glapp i försörjningen om cirka 100 dagar i det fall den ena föräldern inte överlåter några dagar, eller 40 dagar i det fall den överlåter 60 dagar till en annan person, uppstå. I dessa fall kan förslagen därmed innebära att den föräldralediga föräldrarnas möjlighet till försörjning under denna period minskar och att behovet av ekonomiskt bistånd kan komma att öka om denna förälder lever ensam. Vidare delar kommunen utredningens bedömning att anpassningar och kompetenshöjande insatser inom förskolan kan bli nödvändiga till följd av att barn kan börja i förskola tidigare än i dag.

Ekonomiska konsekvenser
Inte aktuellt i detta ärende.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson
Chef kommunledningskontoret

Handläggare
Hagström Ingela
Berg Anton
Jonnerød Sophie

Datum
2018-02-28

Diarienummer
KSN-2018-0265

Regeringskansliet
Socialdepartementet (S2017/07382/FST)

s.registrator@regeringskansliet.se
s.fst@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn - en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)

Sammanfattning

Uppsala kommun konstaterar att Utredningen om en modern föräldraförsäkring har överlämnat ett omfattande och väl underbyggt slutbetänkande. Kommunen ser övervägande positivt på de förslag till ny modell för föräldraförsäkringen som presenteras i slutbetänkandet.

I likhet med utredningen anser kommunen att det finns behov av och många fördelar med att införa en ny modell för föräldraförsäkringen. Detta i syfte att bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn. De förslag som syftar till att minska riskerna för social inlåsning och förlängd tid för etablering på arbetsmarknaden går i linje med Uppsala kommuns arbetsmarknadspolitiska program.

Kommunen delar bedömningen att det krävs omfattande beteendeförändringar i befolkningen för att nå önskat resultat med denna nya modell. För att uppnå dessa komplexa och långtgående beteendeförändringar krävs noggrann uppföljning av genomförande och effekter av det nya regelverket. Kommunen ställer sig därför positiv till utredningens förslag om att ålägga Försäkringskassan ansvaret för utvärdering och uppföljning. Detta är avgörande för att snabbt få kunskap om huruvida effekterna av den nya modellen går i linje med det som förväntas eller inte.

Kommunens synpunkter lämnas nedan under tematiska rubriker som rör barnets bästa, konsekvenser för jämställd hälsa och konsekvenser för kommunens verksamheter.

Konsekvenser utifrån barnets bästa

Kommunen instämmer generellt i de argument som utredningen anför för förslagen att koncentrera föräldraledigheten till de första tre åren i barnets liv, och i synnerhet till det första levnadsåret, utifrån jämställdhetsperspektivet och barnens tillgång till båda föräldrarna under de första levnadsåren. Uppsala kommun delar även bilden att utredningens förslag gällande föräldraledighetens koncentration till de första levnadsåren innebär att barn generellt kan komma att börja i förskola tidigare än idag.

Kommunen gör bedömningen att det är svårt att ta ställning till vad som är barnets bästa utifrån utredningens beskrivning av konsekvenserna för det enskilda barnet. Med hänsyn till att barnkonventionen fastslår att barnets bästa alltid ska beaktas menar kommunen att utredningen med fördel kunde ha presenterat en kunskapsöversikt och genomlysning av hur små barn påverkas av en tidig start på förskola. För att få en tydligare bild av konsekvenserna utifrån barnets bästa och vilka åtgärder och anpassningar som kan bli viktiga att vidta när barnen börjar i förskola vid en yngre ålder hade det varit relevant med en beskrivning av hur barn i länder med en generellt tidigare start i förskola påverkas av ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv.

Konsekvenser för jämställd hälsa

Uppsala kommun ser övervägande positivt på förslaget att ta bort den så kallade snabbhetspremien. Förslaget kan dock innebära en ökad press på enskilda att arbeta heltid samtidigt som de bildar familj och har ansvar för ett eller flera små barn. Kommunen konstaterar att om de önskade beteendeförändringarna går långsamt eller uteblir och kvinnor även fortsättningsvis kommer att sköta en större del av det obetalda hemarbetet, innebär det en ökad risk för ohälsa. Kvinnor har redan idag generellt sett sämre hälsa och är sjukskrivna i större utsträckning än män. Konsekvensen av den nya modellen kan bli att kvinnors hälsa riskerar att försämrats ytterligare, vilket i sin tur kan öka ojämställdheten i hälsa.

Konsekvenser för kommunen

Uppsala kommun delar i stor utsträckning utredningens beskrivning av konsekvenser för kommunerna. Kommunen instämmer i beskrivningen att förslagen kan innebära ökade behov på den kommunala förskolan för att säkerställa barnets bästa. Dessa ökade behov kan delvis bestå i att barn börjar i förskolan tidigare än idag, vilket kan antas kräva ökade resurser, till exempel för att anpassa lokaler och storlek på barngrupper samt för att säkerställa relevant kompetens hos personalen och högre personaltäthet. Vidare noterar kommunen att utredningens förslag innebär att enskilda barn kan komma att behöva förskoleplats tidigare än i dagsläget, vilket ökar tiden från det att den ena förälderns dagar med föräldrapenning tar slut fram till dess att barnet får plats på förskola. På den här punkten ser kommunen i likhet med utredningen en risk att detta kan innebära ökade kostnader för det kommunala ekonomiska biståndet i sådana fall där föräldrarna lever åtskilda och den ena föräldern inte vill ta ut sin del

av föräldraledigheten och inte heller överlåta sina dagar till den andra föräldern eller en annan person.

Uppsala kommun gör därmed bedömningen att utredningens förslag kan komma att medföra ökade resursbehov och högre kostnader för att fullgöra de lagstadgade uppdragen. Uppsala kommun förutsätter därför att staten fullt ut ersätter kommunerna för de ökade kostnader som förslagen innebär.

Kommunstyrelsen

Marlene Burwick
Ordförande

Ingela Persson
Sekreterare

Handläggare	Datum	Diarienummer
Hagström Ingela Berg Anton Jonneryd Sophie	2018-02-21	KSN-2018-0265

Bilaga 2

Sammanfattning av betänkandet Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn - en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)

Uppdraget

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring. Syftet har varit att identifiera problem och föreslå åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn. Utredningen lämnade i oktober 2016 delbetänkandet Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn (SOU 2016:73).

I betänkandet redovisas utredningens huvudsakliga uppdrag. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att uppnå en jämställd fördelning av föräldraledighet och föräldrapenningförmåner. Inom ramen för detta har utredningen särskilt haft att analysera förutsättningarna för och konsekvenserna av att reservera ytterligare månader för vilka en förälder inte kan avstå rätt till föräldrapenning till den andra föräldern, inklusive en fullständig uppdelning av föräldrapenningen mellan föräldrarna. Utredningen har vidare haft att analysera om åldersgränserna för rätten till föräldraledighet är väl avvägda och om det finns behov av förändringar. Utredningen har även haft i uppdrag att identifiera och analysera hur föräldraförsäkringen behöver moderniseras för att möta nya utmaningar på arbetsmarknaden och i familjelivet. Inom ramen för detta har utredningen i sin kartläggning och analys av dagens arbetsliv haft att sätta särskild fokus på företagares och studerandes villkor och möjligheter att använda föräldraförsäkringen. Utredningen har vidare haft att utreda om reglerna för graviditetsspenningen är tillräckligt anpassade till dagens arbetsliv och om de utgör ett ändamålsenligt skydd för de kvinnor som har en nedsatt arbetsförmåga i slutet av graviditeten. Vidare har utredningen haft att identifiera problem och undersöka möjligheterna att underlätta för olika familjekonstellationer att använda föräldraförsäkringen. I utredningens uppdrag har ingått att göra vissa kartläggningar och att vid behov lämna förslag till vissa förändringar och åtgärder, inklusive nödvändiga författningsförslag. Utredningen har genomgående haft att analysera behovet av förenklingar och att arbeta för en renodling av regelverket utifrån föräldraförsäkringens olika syften.

Som grundförutsättningar för arbetet har utredningen haft att ta vägledning i principen om barnets bästa och barnets rätt till omvårdnad och kontakt med sina föräldrar samt att vidhålla inkomstbortfallsprincipen som en av grundpelarna för föräldraförsäkringen. Eventuella förslag har inte

fått omfatta den statliga ålderspensionsavgiften och inte heller föräldrabalkens regler om föräldraskap och vårdnad.

Utmaningar och möjligheter – hur ser dagens arbetsliv ut?

Föräldraförsäkringens huvudsyfte är att möjliggöra för föräldrar att förena arbete och familj. Försäkringen är utformad för att främja deltagande på arbetsmarknaden. Kvinnors och mäns arbetsliv och arbetsmarknadens funktionssätt har därför en central betydelse för hur föräldraförsäkringen är uppbyggd och fungerar. Utredningen har kartlagt hur arbetsliv och föräldraförsäkring samverkar och vilka möjligheter och utmaningar som dagens arbetsliv innebär för möjligheterna för föräldrar att kombinera arbete och familj.

Utredningen konstaterar att arbetsmarknaden fortfarande i hög utsträckning är könssegregerad. I jämförelse med män har kvinnor oftare tillfälliga anställningar, i genomsnitt längre ledigheter i samband med att de blir föräldrar och arbetar i högre utsträckning deltid. Kvinnor är också i genomsnitt mer sjukskrivna än män och en orsak till detta är kvinnornas generellt sett större ansvar för familj och hemarbete. Även om kvinnor i genomsnitt har längre utbildning än män tjänar de i genomsnitt mindre. Kvinnor återfinns också mer sällan än män i chefspositioner.

En viktig och stor del av arbetsmarknaden utgörs av företagare, en grupp inom vilken villkoren och förutsättningarna för arbetet är mycket varierande. Utredningen har gjort en kartläggning av företagarnas villkor och möjligheter att använda föräldraförsäkringen. Det kan konstateras att dessa använder försäkringen i något lägre omfattning än anställda. Inom ramen för kartläggningen beskriver utredningen olika faktorer som kan förklara det förhållandet. Vidare beskrivs olika förslag som har lämnats från bland annat företagare i syfte att komma till rätta med sådana aspekter av föräldraförsäkringen som kan innebära svårigheter för företagare att använda den på samma sätt som anställda.

Utredningen har också kartlagt studerandes villkor och möjligheter att använda föräldraförsäkringen. Inom ramen för denna kartläggning beskrivs hur föräldraförsäkringen är utformad för studerande som blir föräldrar eller för föräldrar som påbörjar studier. Utredningen konstaterar att gruppen studerande är heterogen och att situationen kan se mycket olikartad ut för studerande föräldrar. Utredningen beskriver olika förslag som har lämnats för att komma till rätta med vissa svårigheter att använda föräldraförsäkringen när man studerar.

Utredningen har också gjort en översiktlig översyn av reglerna för graviditetspenning i förhållande till dagens arbetsliv. En slutsats som utredningen drar är att det finns vissa problem med graviditetspenningen, som utformades i en tid då fysiskt ansträngande arbeten var mer vanligt förekommande än i dag. Det finns t.ex. enligt tidigare granskningar utrymme att bevilja fler kvinnor graviditetspenning enligt den nu gällande regleringen än vad tolkningen av denna innebär. Det är också många av de kvinnor som får avslag på sin ansökan om graviditetspenning som får annan ersättning från socialförsäkringen. Utredningen redovisar ett antal alternativ för hur graviditetspenningen skulle kunna utformas.

Utredningen beskriver också översiktligt hur normer i samhället, familjelivet och arbetslivet påverkar villkor och förutsättningar att kombinera arbetsliv och familjeliv på lika villkor.

Familjeförhållanden i Sverige

Barnfamiljernas levnadsförhållanden och synen på föräldraskap har förändrats sedan föräldraförsäkringen infördes. Ungefär 25 procent av alla barn har föräldrar som inte lever

tillsammans. Två av tio familjer består av en ensamstående förälder, oftast en ensamstående mamma. Knappt en av tio familjer är en s.k. ombildad familj, dvs. en familj där en eller båda föräldrarna har barn från ett tidigare förhållande. Det saknas officiell statistik om hur vanligt det är att barn har fler än två vuxna som utövar ett föräldraskap, exempelvis när en ensamstående kvinna eller ett lesbiskt par väljer att gå samman med en man eller ett manligt par för ett delat föräldraskap. Det kan konstateras att barns familjesituationer ser olika ut och även varierar över tid.

Utredningen har gjort en översyn av nuvarande regelverk för att se i vilka fall det finns begränsningar i möjligheterna för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningförmånerna. Det kan konstateras att det finns en utveckling där lagstiftaren i någon mån beaktat de svårigheter som kan finnas för andra familjekonstellationer än den traditionella kärnfamiljen, men att dagens regelverk trots det medför begränsningar i möjligheten att använda föräldrapenningförmåner för vissa familjekonstellationer. Begränsningarna gäller främst inom föräldrapenningen.

Utredningens överväganden och förslag i korthet

Utredningen lämnar ett antal förslag avseende föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och graviditetsspenning. Förslagen är utformade så att de i huvudsak ska ses som en helhet och är i stort ömsesidigt beroende av varandra för att de önskvärda effekterna ska uppnås. Utredningen gör därutöver vissa bedömningar relaterade till uppdraget.

En ny modell för föräldrapenningen

Det bör införas en ny modell för föräldrapenningen

Utredningen anser att de nuvarande åldersgränserna inom föräldrapenningen inte är ändamålsenliga. Föräldrapenningen bör ytterligare koncentreras till tiden för barnets födelse och de första åren i barnets liv. Detta ligger i linje med huvudsyftet med föräldrapenningen, att möjliggöra för föräldrar att kombinera familjeliv och arbetsliv bl.a. genom att kompensera dem för inkomstbortfall från arbetet på grund av ledighet i samband med ett barns födelse eller adoption. Det ligger även i linje med att det största antalet föräldrapenningdagar bör lämnas för att ge möjlighet till längre sammanhängande ledigheter under ett barns första levnadstid eller första tid i en ny familj. Därefter bör det lämnas föräldrapenningdagar för att möjliggöra kortare ledigheter. Detta bedöms även medverka till en jämnare fördelning av föräldrapenningen mellan föräldrarna och innebära att män uppmuntras att använda en större andel av föräldrapenningen när barnet är litet, vilket har fördelar för hur kvinnor och män fördelar både obetalt och betalt arbete inom hushållet, såväl på kort som på lång sikt.

Utifrån det som anges ovan, samt i syfte att renodla föräldrapenningen i förhållande till dess syfte att framförallt ge föräldrar möjlighet att vårda ett barn i dess yngre åldrar, föreslår utredningen en ny modell för förmånen.

Den nya modellen

Den nya modellen innebär att föräldrapenning ska kunna lämnas under totalt högst 460 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse eller flerbarnsadoption under ytterligare högst 170 dagar för varje barn utöver det första. Föräldrapenning ska kunna lämnas fram till dess att barnet har fyllt tio år och ska fördelas på visst sätt under förmånstiden.

Till och med barnets tredje levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, ska föräldrapenning som huvudregel kunna lämnas under högst 390 av de högst 460 dagarna, och vid flerbarnsfödelse eller flerbarnsadoption under ytterligare högst 142 av de högst 170 dagarna för varje barn utöver det första. Utredningen föreslår att tidsgränsen för uttaget av de dagar som förbehålls perioden ifråga ska vara skarp, dvs. dagar ska inte kunna sparas till förmånstiden därefter. När det

gäller valet av gränsen för den större delen av föräldrapenningdagarna och antalet föräldrapenningdagar som fördelas för den perioden har utredningen gjort samlade bedömningar av ett antal faktorer. Enligt utredningens mening väger barnperspektivet tungt. Med barnperspektivet menas här att barn ska ges förutsättningar för goda uppväxtvillkor och rätt till vård och omsorg av båda föräldrarna samt att barn har olika behov av föräldrar, av anknytning, av omsorg och vård och att föräldrarna därmed behöver ges fortsatt möjlighet till en viss flexibilitet när det gäller användningen av föräldrapenning. En sänkning av gränsen enligt utredningens förslag innebär fortfarande, både i sig själv men framförallt tillsammans med övriga förslag om modellen för föräldrapenningen, ett starkt incitament att koncentrera den längre föräldraledigheten samt att fördela ledigheten och föräldrapenningen mer jämnt mellan föräldrarna redan i barnets yngre åldrar.

Antalet dagar enligt den begränsningsregel som utredningen föreslog i sitt delbetänkande (SOU 2016:73) för föräldrar som kommer till Sverige med barn efter barnets första levnadsår ska justeras utifrån att dagarna kan användas fram till barnets treårsdag i stället för fram till och med barnets tolvårsdag. Vid beräkningen av antalet dagar inom den föreslagna modellen har utredningen tillämpat samma metod som i delbetänkandet, med vissa justeringar på grund av olika osäkerhetsfaktorer.

Det bör även fortsättningsvis finnas en möjlighet till föräldrapenningförmån för barn som är äldre än tre år, för att det ska finnas reella förutsättningar för föräldrar att vara hemma med sina barn även under den delen av barnens liv och för att, i enlighet med föräldraförsäkringens huvudsyfte, underlätta möjligheterna att kombinera familjeliv och arbetsliv. Utredningen föreslår att för tid efter barnets tredje levnadsår och fram till dess att barnet har fyllt tio år ska föräldrapenning som huvudregel lämnas under högst tio dagar per barn och år av de högst 460 dagarna, och vid flerbarnsfödelse eller flerbarnsadoption under ytterligare högst fyra dagar per barn och år av de högst 170 dagarna för varje barn utöver det första. Ersättning ska inte kunna sparas från ett år till ett annat. Även när det gäller valet av den yttersta åldersgränsen för föräldrapenning och fördelningen av föräldrapenningdagar för denna period har utredningen gjort samlade bedömningar av ett antal faktorer. Vid en prioritering av de olika behov av ledighet som har identifierats och utifrån de förutsättningar som ligger till grund för utredningens arbete, där bland annat de beräknade kostnaderna för de föreslagna reformerna när de är genomförda fullt ut har beaktats, anser utredningen att det är av större vikt att skapa en mer generös förmån för en tid i barnets liv då behoven av föräldrarnas omsorg generellt sett är som störst snarare än att sträcka ut möjligheten till föräldrapenning till en tid i barnets liv då behovet av föräldrarnas omsorg i allmänhet inte är lika stort. Den föreslagna modellen, med dess fördelning av föräldrapenningdagarna på olika perioder, innebär att förmånen blir mer jämlik, då alla föräldrar garanteras föräldrapenning under hela förmånstiden utan att behöva spara föräldrapenningdagar.

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet ska vardera föräldern som huvudregel få föräldrapenning under hälften av den tid under vilken föräldrapenning som högst kan lämnas till och med barnets tredje levnadsår och hälften av den tid per år under vilken föräldrapenning som högst kan lämnas efter barnets tredje levnadsår till dess att barnet har fyllt tio år.

Ingen ändring av föräldraledighetslagens bestämmelser om möjligheterna till ledighet utan föräldrapenning

Utredningen bedömer att en förälder fortsatt bör ha rätt att vara helt ledig från arbetet för vård av barn till dess att barnet är 18 månader. Att sänka möjligheten till obetald ledighet från 18 månader till det att barnet är t.ex. 12 månader skulle inte med automatik innebära en kortare ledighet. Det är inte föräldraledighetens längd som är problematisk utan snarare fördelningen av ledighetstiden mellan föräldrarna.

Möjligheten att reducera arbetstiden under småbarnsåren kan ge föräldrar mer tid till barn och familj, minska tidspressen och medföra en ökad balans mellan arbetsliv och familjeliv. Utredningen föreslår också en helt ny modell för hur föräldrapenning kan lämnas. Mot bakgrund av det förslaget och behov som kan finnas hos föräldrar av att kunna reducera arbetstiden, bedömer utredningen att en förälder även fortsättningsvis bör ha rätt att förkorta sin arbetstid med upp till en fjärdedel för vård av barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men som inte har avslutat sitt första skolar.

Om ett barn som är äldre än 18 månader tas om hand i ett familjehem har familjehemsföräldern enbart rätt att reducera sin arbetstid med 25 procent. I de fall barnet har ett stort omsorgsbehov kan detta vara otillräckligt. Utredningen bedömer därför att det i ett annat sammanhang bör övervägas om familjehemsförälders rätt till hel ledighet utan föräldrapenning bör utvidgas till att gälla även barn som är över 18 månader.

Borttagande av lägstanivån inom föräldrapenningen

Utredningen föreslår att de 90 dagarna med föräldrapenning med ersättning på lägstanivån ska slopas. Föräldrapenning på lägstanivå ska därmed avskaffas. Ersättningen för lägstanivådagarna är så låg att den i många fall inte fungerar som ersättning för förlorad arbetsinkomst. Föräldraförsäkringen ger därmed inte alla föräldrar reella ekonomiska möjligheter att vårda sina barn under de 90 dagarna som lägstanivån omfattar. Det är också lägstanivådagarna som oftast brinner inne när barnet fyller åtta år. Det totala antalet föräldrapenningdagar föreslås i stället uppgå till 460 dagar med ersättning på sjukpenning- eller grundnivån.

Med utredningens förslag görs ingen skillnad mellan olika flerbarnsfödslar eller flerbarnsadoptioner utan föräldrapenning lämnas alltid på sjukpenning- eller grundnivån. Som en följd av att lägstanivån slopas föreslår utredningen att de särskilda bestämmelserna om ersättningsnivå för de ytterligare dagarna som tilldelas föräldrar vid flerbarnsfödelse tas bort.

Ytterligare reservering av tid med föräldrapenning

Fördelningen av föräldrapenning

En mer jämn fördelning av föräldrapenning såväl som av föräldraledighet har stora fördelar för kvinnors situation på arbetsmarknaden.

Om kvinnors och mäns ledighetslängder utjämnas innebär det att kvinnors frånvaro från arbetsmarknaden minskar, både på kort och på lång sikt, eftersom längre föräldraledigheter har ett samband med stort fortsatt ansvar för hem- och omsorgsarbete och med deltidsarbete. Med mer tid på arbetsmarknaden ges bättre förutsättningar för t.ex. löneutveckling och karriärmöjligheter, livsinkomster och intjänande av pension. Kvinnors ekonomiska självständighet stärks när graden av självförsörjning ökar. Samtidigt kan en längre ledighet för män komma att ha mer negativa utfall på arbetsmarknaden för dem som grupp. För män kan en längre föräldraledighet resultera i en något sämre löneutveckling än vad som skulle vara fallet om de fortsatte sin relativt sett korta frånvaro från förvärvsarbete. Sannolikheten för statistisk diskriminering, eller att längre föräldraledigheter för män signalerar mindre arbetsorientering, minskar dock när ledighetslängderna utjämnas mellan män och kvinnor och även inom gruppen män.

Utredningen föreslår att fler dagar ska reserveras

Utredningen anser att föräldrarnas incitament till att dela både föräldrapenning och föräldraledighet mer lika behöver förstärkas. Utredningen gör dock bedömningen att det i nuläget inte bör göras en fullständig uppdelning av föräldrapenningdagarna på så sätt att hälften av samtliga dagar reserveras för vardera vårdnadshavaren. Eftersom alla familjer och barn ser olika ut och har olika behov som

dessutom kan förändras över tid, är det enligt utredningens mening viktigt att behålla viss flexibilitet i försäkringen. Flexibiliteten är högt värderad av föräldrarna och möjliggör anpassningar av hur vården för barnet ska arrangeras. Vad som är viktigt för att kunna förena arbetsliv och familjeliv kan också se mycket olika ut i olika sektorer av arbetsmarknaden, exempelvis avseende sådana frågor som har att göra med möjligheten till flexibelt arbete, arbetstidens förläggning, om föräldern är egenföretagare etc. Viss flexibilitet behöver därför finnas kvar för att ge föräldrarna utrymme för sådan variation. Ett förslag om fullständig reservering skulle även innebära att familjer som består av fler än två vårdnadshavare utestängs från att använda föräldrapenningen om inte någon form av behovsprövning införs, vilket inte är i linje med utredningens övriga uppdrag. En fullständig uppdelning skulle också kräva mycket stora beteendeförändringar för både män och kvinnor, som på kort sikt kan vara svåra att uppnå. Stora förändringar, utan möjlighet att helt överblicka konsekvenser på lång sikt, är svåra att motivera.

Utredningen föreslår att det antal dagar för vilka en förälder inte kan lämna över rätt till föräldrapenning till någon annan person, dvs. den s.k. reserverade tiden, ska utökas. För tiden till och med barnets tredje levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, ska 130 dagar för varje barn eller för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse eller flerbarnsadoption vara reserverade för vardera föräldern. För tiden efter barnets tredje levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, till dess att barnet har fyllt tio år ska tre dagar per år och per barn eller för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse eller flerbarnsadoption reserveras för vardera föräldern.

Reservering av dagar med föräldrapenning på grundnivå

Utredningen gör bedömningen att dagar med föräldrapenning på grundnivå i dag inte omfattas av regleringen om reserverad tid för vardera föräldern och att det inte finns någon befogad anledning till detta. Det finns fördelar att vinna när det gäller att främja en jämn fördelning av uttaget av föräldrapenning mellan kvinnor och män även i fråga om grundnivådagar, varför utredningen föreslår att även sådana dagar ska ingå i den tid för vilken en förälder inte kan lämna över sin rätt till föräldrapenning till någon annan. Förslaget innebär att samtliga föräldrar som tar ut föräldrapenning träffas av regleringen om reserverad tid.

Ytterligare undantag från fördelningen av föräldrapenning

Utredningen föreslår ytterligare ett undantag från huvudregeln om hälftindelning av föräldrapenningdagarna mellan föräldrar som har gemensam vårdnad. Om en förälder på grund av ett fängelsestraff är varaktigt förhindrad att uppbära föräldrapenning, ska den andra föräldern ha rätt till samtliga dagar med föräldrapenning. För att förhindret ska anses vara varaktigt krävs att det löper under hela tiden som föräldern har rätt till föräldrapenning, utifrån de perioder på vilka föräldrapenning fördelas enligt den föreslagna nya modellen. De fängelsestraff som kommer att omfattas av förslaget är således långvariga tidsbestämda straff och livstidsstraff.

Förbättrade möjligheter för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningförmåner

Förälders sambo ska likställas med en förälder

Utredningen föreslår att en förälders sambo ska likställas med en förälder vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenning utan krav på att föräldern och sambon ska ha varit gifta med varandra eller ska ha eller ha haft barn tillsammans. Sambon ska också ges rätt till ledighet utan krav på tidigare äktenskap eller gemensamma barn. Några särskilda krav gäller inte för att en förälders make ska likställas med föräldern, varken för rätt till föräldrapenning eller för rätt till föräldraledighet. Enligt utredningens mening framstår denna skillnad som omotiverad.

Utökad möjlighet att lämna över rätt till föräldrapenning

Utredningen föreslår att en vårdnadshavare ska få överlåta en del av sin rätt till föräldrapenning till en person som inte är barnets förälder eller likställd med en förälder. En utökad möjlighet för en vårdnadshavare att lämna en del av sina egna dagar med föräldrapenning till en annan person bedöms ge ensamstående föräldrar en förbättrad möjlighet att få hjälp och avlastning av en närstående i vården av barnet. I familjer där fler än två personer utövar en föräldraroll innebär en sådan möjlighet att fler kan kombinera föräldraskap och arbetsliv och att barnet får del av fler föräldrars omsorg och tillsyn. En utökad möjlighet att lämna dagar till en annan person än en förälder eller en likställd förälder torde vara värdefull även för andra familjekonstellationer och kunna underlätta vardagen för många. Överlåtelsemöjligheten bedöms ha positiva konsekvenser för de barn som omfattas och det är enligt utredningens mening självklart att endast någon som har föräldrarnas förtroende kommer att få ta del av föräldrapenningen.

Utredningen föreslår att överlåtelsen ska få göras till en person som är försäkrad för föräldrapenning. Möjligheten till överlåtelse ska ligga inom ramen för de dagar som inte är reserverade för vardera föräldern. Fram till det att barnet fyller tre år ska möjligheten avse en tid om högst 60 dagar för varje barn. Efter denna tid och fram till dess att barnet har fyllt tio år ska möjligheten i stället avse en tid om högst fyra dagar per år för varje barn. En förälder som har ensam vårdnad om ett barn ska ha rätt att själv överlåta alla dagarna. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn ska vardera föräldern ha rätt att i stället överlåta hälften av dagarna. Om de överlåtna dagarna inte används ska rätten till föräldrapenning för dessa kunna återtas. Bestämmelserna om föräldrapenning ska även gälla för den person som har fått dagar efter överlåtelse. Det ska dock inte vara möjligt för en sådan person att i sin tur avstå eller överlåta dagar till någon annan. En arbetstagare ska ha rätt till ledighet från arbete under den tid då han eller hon får föräldrapenning genom överlåtelse.

Utredningen bedömer att den nya möjligheten för en annan försäkrad att vara ledig med ersättning i form av föräldrapenning bör vara semesterlönegrundande. De effekter som den nya överlåtelsemöjligheten kan ha på pensionen bör följas upp.

Överflyttning av rätten till ersättning i samband med barns födelse och vid adoption

Utifrån bland annat de behov som den tillfälliga föräldrapenningen i samband med barns födelse och vid adoption är avsedd att tillgodose samt mot bakgrund av den utveckling som har skett av föräldrapenningens regelverk och i samhället sedan förmånen infördes gör utredningen bedömningen att ersättning för ändamålen ifråga i stället bör lämnas inom ramen för föräldrapenningen. En sådan överflyttning medför dessutom ett reformutrymme att prioritera andra centrala förändringar av föräldraförsäkringen.

Utredningen föreslår därför att en förälder ska ha rätt till föräldrapenning i samband med barns födelse och vid adoption. Det föreslås ingen begränsning av antalet dagar i sig, men föräldrapenningen ska kunna lämnas endast för tid från och med förlossningen till och med den fjortonde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Beräkningen av tidsramen för uttaget av föräldrapenningen ska vid adoption, såsom är fallet enligt gällande rätt, utgå från tidpunkten när föräldrarna har fått barnet i sin vård. Perioden under vilken föräldrapenningen ska kunna lämnas innebär att i stort sett samma kompensationsnivå kan uppnås som genom den nuvarande ersättningen inom ramen för den tillfälliga föräldrapenningen. Några ytterligare dagar med föräldrapenning föreslås inte med anledning av överflyttningen, utan rätten till ersättning ska omfattas av rätten till föräldrapenning i stort med de möjligheter och begränsningar det innebär. Dagar med föräldrapenning för ändamålen ska räknas av från den reserverade tiden för föräldern. Föräldrapenningen ska kunna lämnas även till en förälder som inte har barnet i sin vård, bl.a. för att möjliggöra en icke-födande förälders närvaro vid förlossningen.

Eftersom syftet med ersättningen är att fler än en förälder ska kunna närvara vid barnets ankomst och första tid i familjen ska ersättningen kunna lämnas till en förälder för samma tid som föräldrapenningförmån för samma barn lämnas till annan förälder.

Överflyttningen av ersättningsrätten får vissa följder på grund av att systematiken för föräldrapenningen och den tillfälliga föräldrapenningen skiljer sig åt. Enligt utredningens bedömning innebär dock inte detta att ersättningsrätten bör kvarstå inom den tillfälliga föräldrapenningen. Om ändamålen med ersättningen anses höra mer hemma inom föräldrapenningen är det logiskt att hela systematiken med den förmånen gäller för rätten till ersättning.

Bestämmelserna i föräldraledighetslagen (1995:584) om antal ledighetsperioder och tid för arbetstagarens anmälan om ledighet till arbetsgivaren skiljer sig åt i fråga om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Utredningen anser emellertid inte att några ändringar i föräldraledighetslagens bestämmelser behöver göras med anledning av att ersättning för de nu aktuella ändamålen flyttas över till föräldrapenningen.

Borttagande av snabbhetspremien

Utredningen bedömer att skyddet för den sjukpenninggrundande inkomsten vid vård av barn och den särskilda beräkningsgrunden för föräldrapenning för tid före det att barnet har fyllt två år inte bör ändras. Behovet av föräldrapenning och föräldraledighet, på hel- eller deltid, är stort under barnets två första levnadsår varför det enligt utredningens bedömning är rimligt med ett omfattande skydd för föräldrapenningen och den sjukpenninggrundande inkomsten under denna period. Utredningen föreslår dock att den del av den särskilda beräkningsgrunden som ger ett förlängt skydd för föräldrapenning vid ny graviditet och adoption (den s.k. snabbhetspremien) ska tas bort. Ett borttagande bedöms kunna leda till att kvinnor i högre utsträckning arbetar heltid mellan graviditeterna, med följden att den ojämlika fördelningen mellan betalt och obetalt arbete minskar och den ekonomiska självständigheten för kvinnor ökar.

Förändring av 240-dagarsvillkorets utformning

Eftersom utredningen föreslår att lägstanivån för föräldrapenning ska slopas, bör även utformningen av kvalificeringsvillkoret för rätt till ersättning på sjukpenningnivån ändras. Ersättning på lägstanivån motsvarar i dag 180 kronor om dagen. Utredningen föreslår därför att villkoret ändras på så sätt att föräldern under hela kvalificeringstiden ska ha haft rätt till en sjukpenning som överstiger 180 kronor om dagen i stället för en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning. Med denna ändring kommer innebörden av villkoret att vara densamma som före ändringen.

Företagares villkor och möjligheter att använda föräldraförsäkringen

Det kan konstateras att föräldrar som är företagare, dvs. personer som driver företag i vilken form det än må vara, generellt sett tar ut ersättning ur föräldraförsäkringen i något lägre omfattning än anställda, trots att de kan ha samma grundläggande rätt i sak till sådan ersättning och trots att de önskar ta del av försäkringen. Om effekten är att barn till företagare får mindre tillgång till sina föräldrar än de har behov av, är detta givetvis inte tillfredsställande ur ett barnperspektiv.

Mycket av den problematik som företagare beskriver att de har att använda föräldraförsäkringen torde ha sin grund i regelverket om sjukpenninggrundande inkomst. Sökandet av lösningar inom det regelverket kräver en bredare och djupare översyn av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst än vad utredningen har i uppdrag och möjlighet att göra. Utredningen gör trots detta bedömningen att det finns behov av en skyddsbestämmelse för sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet av ett företag inte bara för egenföretagare, som har ett sådant skydd enligt dagens

regelverk, utan även för personer som driver aktiebolag. Eftersom regeringen i budgetpropositionen för 2018 har aviserat att den under 2018 avser att lämna lagförslag om ett ekonomiskt skydd under uppbyggnadsskede som omfattar företagare oavsett i vilken juridisk form verksamheten bedrivs lämnar utredningen inget förslag om sådana förändringar.

Inom ramen för de generella förslag som utredningen lämnar om förändringar inom föräldrapenningen har stor hänsyn tagits till att föräldrar har olika förutsättningar när det gäller att vara föräldralediga och att ta ut föräldrapenning. Särskilt förslaget om utökade möjligheter att lämna över rätt till föräldrapenning till en annan person torde innebära förenklingar för företagare att kombinera familj och arbete. I övrigt är det svårt att se hur förändringar av villkoren inom föräldraförsäkringen skulle lösa den problematik som har beskrivits, i vart fall utan att helt frånga vissa principiella grunder för socialförsäkringarna. Utredningen bör därmed inte lämna förslag om sådana förändringar enbart ur ett företagarperspektiv.

Studenters villkor och möjligheter att använda föräldraförsäkringen

Utredningen bedömer att de generella förslag som utredningen lämnar om förändringar av föräldraförsäkringen kommer även studerande föräldrar till godo. Några förändringar av villkoren för föräldraförsäkringsförmånerna bör inte göras enbart ur ett studerandeperspektiv. Inte heller bör beräkningsgrunden för den sjukpenninggrundande inkomsten för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning förändras enbart för studerande. Utredningen instämmer däremot i det förslag som har lämnats i promemorian Stärkt skydd av sjukpenninggrundande inkomst för studerande om att utvidga det allmänna skyddet för den sjukpenninggrundande inkomsten för studerande till att omfatta även tid när en person bedriver studier utan studiemedel.

Utredningen bedömer vidare att det i ett annat sammanhang bör utredas om studiemedel i form av tilläggsbidrag för studerande bör kunna delas då båda föräldrarna studerar eller om rätten till sådant bidrag bör utformas på annat sätt för att uppmuntra till ett jämställt föräldraskap för föräldrar som studerar. Det bör också utredas om det bör göras möjligt att behålla studiemedel under graviditeten för studenter som har risker i sin studiemiljö under exempelvis en praktikperiod och där det saknas möjlighet till anpassning av arbetsmiljö eller arbetsuppgifter och möjlighet till omplacering.

Ett utökat skydd för kvinnor med graviditetspenning

Förlängning av tid med graviditetspenning

Graviditetspenning lämnas i dag längst till och med den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. De omständigheter som ger en kvinna rätt till graviditetspenning upphör dock inte bara för att tio dagar återstår till beräknad förlossning. Utredningen föreslår därför att rätten till graviditetspenning ändras på så sätt att den kan lämnas fram till och med dagen före den beräknade födelsen av barnet, dvs. en tio dagar längre förmånstid än i dag.

Utredningen bedömer att det är önskvärt med ytterligare utvidgning av rätten till graviditetspenning för att den bättre ska motsvara de behov som gravida kvinnor har. En lämplig utvidgning skulle kunna vara att göra graviditetspenningen generell på så sätt att den omfattar alla gravida under de tio sista dagarna före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Utredningen saknar dock såväl tid som ekonomiska förutsättningar för att göra de övervägningar som krävs för att lämna ett eget förslag. En omfattande analys måste göras av vilka behov gravida kvinnor faktiskt har av att få ersättning för förlorad arbetsinkomst för att arbetsförmågan är nedsatt på grund av graviditeten och dessa behov bör avgöra hur graviditetspenningen ska utformas i framtiden. En sådan utredning bör i huvudsak göras av de myndigheter som har särskild kunskap inom området.

Höjning av inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst

I budgetpropositionen för 2018 föreslås en höjning av inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst från 7,5 till 8,0 prisbasbelopp från och med den 1 juli 2018. Ett uttryckligt undantag från höjningen görs för bl.a. graviditetspenning. Utredningen anser att det är motiverat att höja taket även inom graviditetspenningen. Utredningen föreslår att inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid graviditetspenning ska vara samma som inom sjukförsäkringen och därmed höjas från 7,5 till 8,0 prisbasbelopp.

Den tillfälliga föräldrapenningen

Höjning av inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst

I budgetpropositionen för 2018 föreslås en höjning av inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för ett flertal sjukförsäkringsförmåner från 7,5 till 8,0 prisbasbelopp från och med den 1 juli 2018. Ett uttryckligt undantag från höjningen görs för bl.a. tillfällig föräldrapenning. Utredningen anser att det är motiverat att höja taket även inom den tillfälliga föräldrapenningen. Utredningen föreslår att inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid tillfällig föräldrapenning ska vara samma som inom sjukförsäkringen och därmed höjas från 7,5 till 8,0 prisbasbelopp.

Behov av översyn av regelverket om tillfällig föräldrapenning

Regelverket avseende den tillfälliga föräldrapenningen är komplicerat och det finns konstaterade gränsdragningsproblem till andra stödsystem. Utredningen bedömer att det finns ett behov av en övergripande översyn av regelverket i syfte att förenkla och göra det mer lättöverskådligt. Det finns dock inte utrymme för en sådan översyn inom ramen för utredningens arbete.

Övriga ändringar

Utredningen föreslår vissa mindre ändringar i olika författningar, däribland socialförsäkringsbalken och föräldraledighetslagen. Exempelvis föreslås en kodifiering av den reglering som har etablerats i rättspraxis om att en förälder får återta ett avstående av rätt till föräldrapenning till en annan förälder för dagar som inte har utnyttjats samt ändringar i bestämmelserna om avräkning för utländsk förmån som motsvarar föräldrapenning med anledning av barns födelse.

Ökade kunskaper om föräldraförsäkring, föräldraledighet och föräldrapenningstillägg samt uppföljning av förslagen

Utredningen förslår att regeringen ska ge Försäkringskassan i uppdrag att utveckla möjligheterna för föräldrar att göra en tidig planering av föräldraledigheten, med utgångspunkt i den nya modellen för föräldraförsäkringen. Vidare ska Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ges i uppdrag att fortsätta arbetet med att informera om konsekvenser, på kort och lång sikt, av att fördela föräldrapenningen och föräldraledigheten jämförbart. Särskilt företagares behov av vägledning, med avseende på exempelvis beräkning av sjukpenninggrundande inkomst, behöver tillgodoses. Kampanjer och andra åtgärder för att uppmuntra till ett jämförbart användande av föräldrapenningförmånerna bör utvärderas.

Utredningen gör bedömningen att arbetsmarknadens parter bör uppmuntras att fortsätta ge god rådgivning och information om existerande föräldrapenningstillägg och föräldralön.

Utredningen bedömer att det bör göras en uppföljning av konsekvenserna av de förslag som lämnas.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att samtliga författningsändringar ska träda i kraft den 1 januari 2019 med vissa övergångsbestämmelser. Exempelvis ska den nu gällande modellen för föräldrapenningen gälla även för tid efter ikraftträdandet i fråga om barn som har fötts före den 1 januari 2019 eller, vid adoption, när den som har adopterat barnet har fått barnet i sin vård före det datumet.

Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningen bedömer att förslagen samlat kommer att bidra till en mer jämn fördelning mellan föräldrarna av föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och föräldraledighet. Förslagen bedöms också bidra till arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen om ekonomisk jämställdhet och jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Utredningens utgångspunkt är genomgående att barn gynnas av en tidig och nära anknytning till sina föräldrar. De förslag som utredningen lämnar avser att medföra en jämnare fördelning av föräldraledighet och föräldrapenning mellan barnets föräldrar och förväntas också medföra en jämnare fördelning av omvårdnaden av barnet, vilket främjar en god kontakt mellan barnet och fler än en förälder.

Utredningen gör bedömningen att förslagen samlat leder till besparingar för staten under de första åren efter ikraftträdandet men att förslagen fullt infasade innebär något ökade utgifter. Prognosperioden är dock lång och därmed mycket osäker.